

UZASADNIENIE

Uwagi ogólne

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o advokaturze i niektórych innych ustaw stanowi nowelizację trzech ustaw:

- 1) ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058, z późn. zm.),
- 2) ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059, z późn. zm.),
- 3) ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 369, z późn. zm.).

Wymienione akty prawne regulują organizację i funkcjonowanie samorządów: adwokackiego, radcowskiego i notarialnego, które zaliczane są do tzw. samorządów zawodów zaufania publicznego.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 17 ust. 1 dopuściła możliwość tworzenia w drodze ustawy samorządów zawodowych, reprezentujących osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujących pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Samorządom tym zatem został powierzony pewien zakres działania w sprawach publicznych, ograniczony interesem publicznym i potrzebą jego ochrony.

Należy zauważyć, że konsekwencją zapisu konstytucyjnego jest to, iż ustrój, struktura i zakres działania poszczególnych samorządów zawodowych są każdorazowo ustalane przepisami ustawy powołującej daną korporację, a tym samym nie są jednolite dla tych korporacji.

Ustawodawca przy tym korzysta ze swobody w stanowieniu przepisów określających uprawnienia samorządów zawodowych oraz uprawnienia w kształtowaniu zasad wykonywania danego zawodu.

Potwierdzeniem powyższego jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 maja 2002 r., sygn. akt K 30/2001 (publik. OTK ZU 2002/3A, poz. 32), w którym Trybunał stwierdził, że zawód adwokata (i radcy prawnego) należy do zawodów zaufania publicznego, jednak „zakres czynności przypisanych adwokatom i radcom prawnym ma swe źródło w ustawach, a nie w Konstytucji. (...) Konstytucja ani nie wyznacza, ani nie gwarantuje zakresu działalności adwokatów.”.

W doktrynie wskazuje się jednak na pewną grupę zagadnień wspólnych dla funkcjonujących w Polsce samorządów zawodów zaufania publicznego. Należą do nich: organizacja samorządu, zadania jego organów, zasady nabywania uprawnień do wykonywania danego zawodu, przepisy dyscyplinarne, jak również wskazanie organu nadzoru nad samorządem.¹⁾

Sprawowanie nad samorządem zawodowym nadzoru państwa mającego na celu zapobieganie wychodzeniu przez jego organa poza sferę korporacji lub stosowaniu środków prawem nieprzewidzianych, jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z dnia 3 października 2005 r., sygn. akt II GSK 196/05, wynika z powierzenia temu samorządowi realizacji zadań publicznych i konieczności zapewnienia jednolitości funkcji spełnianych przez podmioty wykonujące administrację.

W odniesieniu do korporacji: adwokackiej, radcowskiej i notarialnej nadzór sprawowany jest przez Ministra Sprawiedliwości. Należy przy tym zauważyć, że nadzór ten nie może przybierać dowolnej formy, lecz jedynie działań przewidzianych wprost w ustawach korporacyjnych.

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw stanowi nowelizację trzech ustaw korporacyjnych właśnie w zakresie uprawnień nadzorczych Ministra Sprawiedliwości nad samorządami.

Celem wprowadzanych zmian jest stworzenie przejrzystych zasad sprawowania tego nadzoru.

¹⁾ B. Banaszak, Prawo konstytucyjne, Wydawnictwo C.H.BECK, Warszawa 2004, str. 247 i 248.

Należy podkreślić, że wprowadzane zmiany nie zmieniają kompetencji przysługujących organom samorządu w obecnym stanie prawnym. W związku z powyższym nie ograniczają ani tym bardziej nie naruszają konstytucyjnie nałożonego na samorządy zawodowe obowiązku sprawowania pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu.

Zmiany wprowadzane w powyższym zakresie w większej mierze dotyczą korporacji adwokackiej i radcowskiej, gdyż w stosunku do notariatu uprawnienia nadzorcze Ministra Sprawiedliwości są już precyzyjnie określone w ustawie – Prawo o notariacie. Zwiększony nadzór Ministra Sprawiedliwości nad tą korporacją, w porównaniu z adwokaturą i radcami prawnymi, uwarunkowany jest specyfiką zawodu notariusza i wykonywanych przez niego czynności. Notariusz bowiem, zgodnie z art. 2 § 1 Prawa o notariacie, w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego i korzysta z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym.

W odniesieniu natomiast do korporacji adwokackiej i radcowskiej należy zauważyć, że przysługujące Ministrowi Sprawiedliwości formy nadzoru nad tymi samorządami różnią się między sobą. Taki stan wydaje się nieuzasadniony, jeżeli uwzględni się podobieństwo zawodu adwokata i radcy prawnego. Istniejące różnice w wykonywaniu tych zawodów nie wymagają zróżnicowania form nadzoru sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości. Toteż zmiany wprowadzane do ustawy – Prawo o adwokaturze i ustawy o radcach prawnych w tym zakresie powodują ujednoczenie zasad sprawowania przez Ministra Sprawiedliwości nadzoru nad oboma samorządami.

Ponadto projekt ustawy przewiduje nowelizację ustaw korporacyjnych w zakresie przepisów regulujących postępowanie dyscyplinarne.

Zmiany wprowadzane do ustawy – Prawo o adwokaturze i ustawy o radcach prawnych także powodują ujednoczenie zasad prowadzenia tego postępowania w obu korporacjach, a ponadto wprowadzenie do ustaw przepisów rozporządzeń wykonawczych, regulujących obecnie omawiane postępowania dyscyplinarne. Wydaje się bowiem, że kwestie dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej, jako

dotyczące sytuacji prawnej jednostki oraz postępowania o charakterze represyjnym, powinny być regulowane aktami prawnymi rangi ustawowej, a nie aktami wykonawczymi (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 grudnia 1998 r., sygn. akt K 41/97, publik. OTK z 1998 r., z. 7, poz. 1117).

Zmiany wprowadzane do ustawy – Prawo o advokaturze

Projekt ustawy przewiduje wprowadzenie w art. 3 Prawa o advokaturze zapisu, zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości sprawuje nadzór nad działalnością samorządu adwokackiego w zakresie i formach określonych ustawą. Wprowadzenie tego przepisu pozwoliłoby na jednoznaczne wskazanie, że nadzór Ministra Sprawiedliwości nie może przybierać dowolnej formy, w szczególności nie może naruszać samorządności adwokatury, jednakże jednocześnie wskazywałby, iż Ministrowi uprawnienia nadzorcze przysługują.

Kolejną zmianą jest wprowadzenie do Prawa o advokaturze zapisu o obowiązku przesyłania Ministrowi Sprawiedliwości odpisu każdej uchwały organów adwokatury albo organów izb adwokackich w terminie 21 dni od jej podjęcia. Obecnie taki obowiązek nie wynika wprost z przepisów, jednakże można go wyprowadzić z obowiązującego art. 14 ust. 1 Prawa o advokaturze, zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do Sądu Najwyższego o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organów adwokatury. Wydaje się, że skoro Minister Sprawiedliwości może zaskarżać uchwały, muszą one być jemu dostarczone, celem zapoznania się. Uzasadnione wydaje się wprowadzenie do ustawy – Prawo o advokaturze art. 13a wprost zobowiązującego do przesyłania uchwał tak, aby nie było wątpliwości co do terminu i konieczności ich nadsyłania.

Dodatkowo projekt przewiduje skrócenie z dotychczasowych 6 miesięcy do 3 miesięcy terminu, w jakim Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do Sądu Najwyższego o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organów adwokatury, a ponadto rozszerzenie przysługującego Ministrowi uprawnienia także na uchwały organów izb adwokackich. Wydaje się, że w przypadku sprzeczności z prawem

uchwały organu samorządowego zwrócenie się do Sądu Najwyższego powinno nastąpić jak najszybciej, zanim przedmiotowa uchwała zacznie wywoływać skutki prawne. Uzasadnione jest więc skrócenie terminu przysługującego Ministrowi Sprawiedliwości tak, aby nie wywoływać stanu niepewności wśród adresatów danej uchwały. Rozszerzenie uprawnienia Ministra na uchwały organów izb adwokackich uzasadnione jest tym, aby objąć nadzorem Ministra uchwały wszystkich organów samorządu, a nie tylko adwokatury. Takie rozwiązanie odpowiada regulacji obowiązującej w odniesieniu do radców prawnych.

Zmiany ustawy – Prawo o adwokaturze dotyczą również wprowadzenia w art. 46 ogólnej zasady, zgodnie z którą od uchwały okręgowej rady adwokackiej, podjętej w pierwszej instancji w sprawach indywidualnych, służy zainteresowanemu odwołanie do Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej, a od uchwały Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej – do Ministra Sprawiedliwości, zgodnie z Kodeksem postępowania administracyjnego. Taki zapis zagwarantuje nadzór Ministra Sprawiedliwości nad wszystkimi uchwałami podejmowanymi w sprawach indywidualnych, a nie jak od dnia 10 września 2005 r. wyłącznie w sprawach dotyczących wpisu na listę aplikantów bądź adwokatów.

Do wskazanego wyżej dnia, kiedy weszła w życie ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 163, poz. 1361), Minister Sprawiedliwości posiadał także prawo rozpatrywania odwołań od uchwał w sprawie odmowy wpisu na listę adwokatów czy aplikantów adwokackich. Proponowany zapis będzie niejako przywróceniem stanu istniejącego przed dniem 10 września 2005 r. Wobec tego uzasadnionym wydaje się wprowadzenie nadzoru Ministra Sprawiedliwości również w innych sprawach indywidualnych, np. skreślenia z listy adwokatów.

Niewątpliwie wprowadzenie możliwości odwołania się od uchwały Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej do Ministra Sprawiedliwości stanowić będzie wyjątek od zasady dwuinstancyjności postępowania administracyjnego, sformułowanej w art. 15 Kodeksu postępowania administracyjnego. Zasada ta została pod-

niesiona do rangi konstytucyjnej. Przepis art. 78 Konstytucji RP stanowi bowiem, że każda ze stron ma prawo zaskarżenia decyzji wydanej w pierwszej instancji.

Natomiast doprecyzowanie, że odwołanie do Ministra Sprawiedliwości przysługuje zgodnie z Kodeksem postępowania administracyjnego wydaje się być uzasadnione z uwagi na treść już powołanego art. 78 Konstytucji RP. Wymieniony przepis nakazuje, aby ustawa określająca wyjątki od wyżej omówionej zasady wskazywała również tryb zaskarżania.

Ponadto doprecyzowanie trybu odwoławczego rozwiąże ewentualne wątpliwości co do terminu wniesienia odwołania oraz uprawnień przysługujących Ministrowi Sprawiedliwości.

Niezależnie od brzmienia nadawanego art. 46 Prawa o adwokaturze, projekt przewiduje wprowadzenie ust. 6a do art. 68 ustawy, jednoznacznie wskazującego, że od uchwały Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej w sprawie wpisu na listę adwokatów zainteresowanemu przysługuje odwołanie do Ministra Sprawiedliwości, zgodnie z Kodeksem postępowania administracyjnego.

Projekt ustawy przewiduje również nowelizację art. 71b ust. 1 Prawa o adwokaturze przez wskazanie, że adwokat może mieć, z zastrzeżeniem art. 71c, jedną siedzibę zawodową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Jednocześnie w art. 71b dodawany jest ust. 3, zgodnie z którym siedziby w państwie macierzystym prawnika z Unii Europejskiej w rozumieniu ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 126, poz. 1069, z późn. zm.) oraz osoby, o której mowa w art. 2a tej ustawy, nie uznaje się za siedzibę zawodową w rozumieniu ust. 1 tej jednostki redakcyjnej. Wprowadzenie takiego zapisu ma na celu niedopuszczenie do naruszenia zasad prawa wspólnotowego – zasady swobodnego zakładania przedsiębiorstw i zasady swobodnego świadczenia usług.

Zgodnie bowiem z obowiązującymi przepisami ustawy – Prawo o adwokaturze, prawnik z Unii Europejskiej zamierzający prowadzić praktykę w Polsce mógłby posiadać jedną siedzibę zawodową, a więc zmuszony byłby do zlikwidowania

siedziby w swoim państwie macierzystym. Stanowiłoby to naruszenie wyżej powołanych zasad prawa europejskiego.

Postępowanie dyscyplinarne korporacji adwokackiej w obowiązującym stanie prawnym uregulowane jest w przepisach ustawy – Prawo o adwokaturze oraz w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lipca 1998 r. w sprawie postępowania dyscyplinarnego w stosunku do adwokatów i aplikantów adwokackich (Dz. U. Nr 99, poz. 635, z późn. zm.).

W świetle tego, co wyżej wspomniano, wydaje się, że tak istotna kwestia, jak postępowanie dyscyplinarne nie powinna być uregulowana w akcie wykonawczym. W związku z powyższym przedmiotowy projekt przewiduje uregulowanie tej problematyki w ustawie i jednoczesne uchycenie podstawy prawnej do wydania rozporządzenia, skutkujące uchyceniem samego aktu wykonawczego. Dodatkowo do ustawy wprowadza się ogólną klauzulę, że w sprawach nieuregulowanych w Prawie o adwokaturze do postępowania dyscyplinarnego stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego, co ma zastąpić wielokrotne odesłania do przepisów kodeksowych występujące w obecnej regulacji.

Zmiany wprowadzane do Prawa o adwokaturze w zakresie postępowania dyscyplinarnego obejmują dodanie ust. 3 do art. 83, wprowadzającego ograniczenie czasowe w odniesieniu do wymierzanej aplikantom adwokackim kary skreślenia z listy aplikantów. Wydaje się, że obecne rozwiązanie skutkujące dożywotnim skreśleniem jest zbyt daleko idące i zamyka dożywotnio często jeszcze młodym ludziom dostęp do zawodu.

Projektowane przepisy przewidują wprowadzenie do art. 90 ust. 2 ustawy, obok istniejącego uprawnienia do wszczęcia dochodzenia, uprawnienia do polecenia przez Ministra Sprawiedliwości wszczęcia postępowania przed sądem dyscyplinarnym przeciwko adwokatowi bądź aplikantowi adwokackiemu.

Przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienia polecenia wszczęcia postępowania przed sądem dyscyplinarnym stworzyłoby instrument przyspieszający postępowanie dyscyplinarne w sytuacji, gdy dokumentacja zgromadzona przez

Ministra Sprawiedliwości w danej sprawie jest na tyle wystarczająca, że można prowadzić postępowanie przed sądem dyscyplinarnym bez potrzeby przeprowadzenia dochodzenia. Należy zasygnalizować, że przyznanie omawianej kompetencji nie wpłynie na rozdział ról procesowych i nadal oskarżycielem, w myśl art. 93 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze, pozostanie rzecznik dyscyplinarny.

Dodatkowo, zgodnie z dodawanym art. 88a, Ministrowi Sprawiedliwości oraz stronom przysługiwałoby odwołanie od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie dyscyplinarne w terminie 14 dni od daty doręczenia odpisu orzeczenia lub postanowienia wraz z uzasadnieniem oraz pouczeniem o terminie i trybie wniesienia odwołania.

Obecnie na podstawie art. 91a ust. 1 Prawa o adwokaturze, Ministrowi Sprawiedliwości służy kasacja do Sądu Najwyższego od orzeczenia wydanego przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny w drugiej instancji. Przyznanie uprawnienia do odwołania od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie dyscyplinarne jest instrumentem, który zapewniłby Ministrowi Sprawiedliwości efektywne sprawowanie nadzoru nad postępowaniem dyscyplinarnym na wcześniejszych jego etapach. Kompetencja ta wynika z rozszerzenia uprawnienia Ministra Sprawiedliwości polecenia wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, a także prawa wglądu do akt i żądania informacji o wynikach postępowania zagwarantowanego przez art. 95b Prawa o adwokaturze.

Projekt ustawy przewiduje również wprowadzenie zmiany brzmienia art. 91 Prawa o adwokaturze przez uregulowanie zasad ustalania składu sądu, jak również doprecyzowanie już istniejących zapisów o jego właściwości rzeczowej.

Dodatkowo do Prawa o adwokaturze wprowadzony zostałby zapis, że obrońcą w postępowaniu dyscyplinarnym może być wyłącznie adwokat. Przyjęcie takiego rozwiązania wydaje się być konieczne tak, aby wykluczyć możliwość występowania jako obrońców aplikantów adwokackich, którzy byliby do tego uprawnieni na podstawie odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Zmiany wprowadzane do art. 95¹ Prawa o adwokaturze mają na celu uregulowanie postępowania wykonawczego, zgodnie ze zmianami wprowadzаныmi do wcześniejszych przepisów ustawy.

Zmiany wprowadzane do ustawy o radcach prawnych

W projektowanej regulacji przewidywana jest zmiana brzmienia ust. 3 w art. 5 ustawy o radcach prawnych. Nowelizacja nie polega jednak na zmianie samej zasady wyrażonej w tym przepisie. Jest to jedynie przeformułowanie brzmienia jednostki redakcyjnej, zgodnie z zapisem wprowadzanyim do ustawy – Prawo o adwokaturze.

Projekt przewiduje zmianę w art. 28, 29¹ oraz 31 ustawy o radcach prawnych, zgodnie z którą od uchwały Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie zawieszenia prawa wykonywania zawodu radcy prawnego, skreślenia z listy radców prawnych oraz odmawiającej wpisu na listę radców prawnych bądź aplikantów radcowskich przysługiwałoby odwołanie do Ministra Sprawiedliwości, zgodnie z Kodeksem postępowania administracyjnego. Od ostatecznej decyzji Ministra zainteresowanemu przysługiwałaby skarga do sądu administracyjnego.

Obecny stan prawny nie przewiduje uczestnictwa Ministra Sprawiedliwości w trybie odwoławczym w wyżej wymienionych sprawach. Przewiduje jedynie prawo wniesienia sprzeciwu od uchwały o wpisie na listę aplikantów lub radców prawnych. Zatem podobnie jak w przypadku art. 47 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze, zainteresowanemu przysługiwałoby odwołanie do Ministra Sprawiedliwości od decyzji w sprawie odmowy wpisu, a projekt ustawy dodatkowo przewiduje objęcie nadzorem Ministra Sprawiedliwości decyzji wydawanych w pozostałych sprawach indywidualnych.

Podobieństwo zawodów: adwokata i radcy prawnego uzasadnia wprowadzenie tożsamyh rozwiązań w ustawie o radcach prawnych co do uprawnień nadzorczyh Ministra Sprawiedliwości w sprawach indywidualnych.

Analogicznie jak w odniesieniu do korporacji adwokackiej, wprowadzenie możliwości odwołania się od uchwały Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych do Ministra Sprawiedliwości stanowić będzie wyjątek od zasady dwuinstancyjności postępowania administracyjnego, sformułowanej w art. 15 Kodeksu postępowania administracyjnego. Uwagi przedstawione w tym zakresie przy omówieniu nowelizacji Prawa o adwokaturze mają odniesienie również do ustawy o radcach prawnych.

Projekt ustawy zakłada wprowadzenie w art. 47 ustawy o radcach prawnych zapisu o obowiązku przesyłania Ministrowi Sprawiedliwości odpisu każdej uchwały w terminie 14 dni od jej podjęcia. Obecnie taki obowiązek nie wynika wprost z przepisów, jednakże można go wyprowadzić z obowiązującego art. 47 ustawy, zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do Sądu Najwyższego o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organów samorządu. Wydaje się, że skoro Minister Sprawiedliwości może zaskarżać uchwały, muszą one być jemu dostarczone celem zapoznania się. Uzasadnione wydaje się wprowadzenie zapisu wprost zobowiązującego do przesyłania uchwał tak, aby nie było wątpliwości co do terminu i konieczności ich nadsyłania.

Dodatkowo projekt przewiduje skrócenie z dotychczasowych 6 miesięcy do 3 miesięcy terminu, w jakim Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do Sądu Najwyższego o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organów samorządu. Uzasadnieniem skrócenia tego terminu, analogicznie jak w odniesieniu do Prawa o adwokaturze, jest wyeliminowanie stanu niepewności wśród adresatów danej uchwały, co do jej ewentualnego zaskarżenia przez Ministra Sprawiedliwości.

Postępowanie dyscyplinarne korporacji radcowskiej w obowiązującym stanie prawnym uregulowane jest w przepisach ustawy o radcach prawnych oraz w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 kwietnia 1984 r. w sprawie zasad i trybu postępowania dyscyplinarnego w stosunku do radców prawnych i aplikantów radcowskich (Dz. U. Nr 27, poz. 138, z późn. zm.). Wydaje się, że tak istotna kwestia, jak postępowanie dyscyplinarne powinna być uregulowana w przepisach rangi ustawowej. W związku z powyższym przedmiotowy projekt

przewiduje przeniesienie zapisów rozporządzenia do ustawy o radcach prawnych oraz ujednoczenie zasad postępowania, zgodnie z kierunkiem zmian wprowadzanych do Prawa o adwokaturze. Projekt przewiduje ponadto uchylenie podstawy prawnej do wydania obowiązującego rozporządzenia, co skutkowałoby uchyleniem samego aktu. Jednocześnie do ustawy o radach prawnych wprowadza się ogólną klauzulę, że w zakresie nieuregulowanym ustawą do postępowania dyscyplinarnego stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego, co ma zastąpić wielokrotne odesłania do przepisów kodeksowych, występujące w obecnej regulacji.

Projektowane przepisy przewidują wprowadzenie do ustawy art. 68¹ ust. 1a, uprawniającego Ministra Sprawiedliwości do polecenia wszczęcia dochodzenia bądź postępowania przed sądem dyscyplinarnym przeciwko radcy prawnemu bądź aplikantowi radcowskiemu. W tym zakresie zmiana ma na celu ujednoczenie zasad postępowania zgodnie z regulacją już istniejącą oraz wprowadzaną przedmiotowym projektem do ustawy – Prawo o adwokaturze. Przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienia polecenia wszczęcia postępowania przed sądem dyscyplinarnym stworzyłoby instrument przyspieszający postępowanie dyscyplinarne w sytuacji, gdy dokumentacja zgromadzona przez Ministra Sprawiedliwości w danej sprawie jest na tyle wystarczająca, że można prowadzić postępowanie przed sądem dyscyplinarnym bez potrzeby przeprowadzenia dochodzenia. Należy zauważyć, że przyznanie omawianej kompetencji nie wpłynie na rozdział ról procesowych i nadal oskarżycielem, w myśl art. 68 ust. 2 ustawy o radcach prawnych, pozostanie rzecznik dyscyplinarny.

Ponadto projekt przewiduje wprowadzenie kolejnego zapisu, analogicznego jaki obowiązuje w Prawie o adwokaturze, a zgodnie z którym kara pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego pociąga za sobą skreślenie z listy radców prawnych bez prawa ubiegania się o ponowny wpis.

W stosunku do aplikantów wprowadzony zostałby przepis, że kara wydalenia z aplikacji pociąga za sobą skreślenie z listy aplikantów bez prawa ubiegania się o ponowny wpis w ciągu 5 lat. Wprowadzenie ograniczenia czasowego

w odniesieniu do aplikantów podyktowane jest tym, aby osobom młodym, często dopiero rozpoczynającym karierę zawodową, nie zamykać dożywotnio dostępu do zawodu.

Projekt wprowadza też istotny zapis o tym, że obwiniony może mieć obrońcę, którym może być wyłącznie adwokat lub radca prawny. Niewprowadzenie takiego zapisu, przy jednoczesnej zasadzie, że w sprawach nieuregulowanych do postępowania dyscyplinarnego stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego, uprawniałoby aplikantów adwokackich do występowania w charakterze obrońcy, a jednocześnie pozbawiłoby radców prawnych możliwości występowania w charakterze obrońcy przed ich własnym sądem korporacyjnym, co jest zagwarantowane w przepisach regulujących ustrój samorządów innych zawodów prawniczych.

W obecnym stanie prawnym pierwszym etapem postępowania dyscyplinarnego w samorządzie radcowskim jest postępowanie wyjaśniające. Projekt ustawy przewiduje dostosowanie terminologii do nazewnictwa obowiązującego w Prawie o adwokaturze, gdzie pierwszym etapem postępowania jest dochodzenie. Pozostałe etapy obejmujące postępowanie przed sądem dyscyplinarnym oraz postępowanie wykonawcze również odpowiadają podziałowi wynikającemu z Prawa o adwokaturze.

Ponadto projekt ustawy przewiduje dodanie art. 70¹-70⁶ w ustawie o radcach prawnych. Wprowadzane w ten sposób zapisy obejmują uregulowanie właściwości miejscowej sądu dyscyplinarnego, jego składu oraz zasad dotyczących kosztów postępowania dyscyplinarnego.

Projekt ustawy przewiduje dodatkowo, że Ministrowi Sprawiedliwości oraz stronom przysługiwałoby odwołanie od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie dyscyplinarne w terminie 14 dni od daty doręczenia odpisu orzeczenia lub postanowienia wraz z uzasadnieniem oraz pouczeniem o terminie i trybie wniesienia odwołania.

Należy zauważyć, że na podstawie obowiązującego art. 62² ust. 1 ustawy o radcach prawnych, Ministrowi Sprawiedliwości służy kasacja do Sądu Najwyższego od orzeczenia wydanego przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny w drugiej instancji. Przyznanie uprawnienia do odwołania od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie dyscyplinarne jest instrumentem, który pozwoliłby Ministrowi Sprawiedliwości sprawować nadzór nad postępowaniem dyscyplinarnym na wcześniejszych jego etapach. Jest także konsekwencją przypisania Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienia do polecenia wszczęcia postępowania dyscyplinarnego (wyżej omówionego), jak i prawa wglądu do akt i żądania informacji o wynikach postępowania, które ma być uregulowane w art. 70⁵ ustawy. Ponadto Ministrowi Sprawiedliwości oraz osobom przez niego upoważnionym przysługiwałoby w każdym stadium postępowania prawo wglądu do akt i żądania informacji o wynikach postępowania dyscyplinarnego, jak również prawo żądania prawomocnych orzeczeń dyscyplinarnych bądź postanowień wraz z aktami sprawy.

Zmiany wprowadzane do ustawy – Prawo o notariacie

Projekt ustawy zakłada wprowadzenie do ustawy – Prawo o notariacie zmiany w zakresie art. 16 ustawy. Nowelizacja z dnia 30 czerwca 2005 r. dokonała zmiany tego przepisu przez wprowadzenie zapisu, że Minister Sprawiedliwości może odwołać notariusza, który ukończył 70 lat. Stan prawny przed nowelizacją nakazywał obligatoryjne odwołanie ze stanowiska w takiej sytuacji. Przywrócenie poprzedniego zapisu jest zbieżne z rozwiązaniami obowiązującymi w odniesieniu do sędziów i prokuratorów. Zawód notariusza jest zawodem zaufania publicznego i brak jest podstaw, aby w odniesieniu do przedstawicieli tego zawodu ustawowa granica wieku była uregulowana odmiennie, aniżeli dla przedstawicieli wymienionych wyżej zawodów prawniczych. Konsekwencją powyższego unormowania jest zmiana w art. 16 § 3 przez zlikwidowanie podziału na poszczególne punkty, bowiem obecnie istnieje tylko jedna podstawa fakultatywnego odwołania ze stanowiska notariusza przez Ministra Sprawiedliwości.

Ponadto projekt przewiduje skrócenie z dotychczasowych 6 miesięcy do 3 miesięcy terminu, w jakim Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do Sądu Najwyższego o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organów samorządu notarialnego. Powyższa zmiana uzasadniona jest potrzebą zminimalizowania negatywnych skutków prawnych obowiązywania uchwały sprzecznej z prawem. Zaskarżenie takich uchwał powinno zatem nastąpić jak najszybciej tak, aby nie wywoływać stanu niepewności wśród adresatów danej uchwały. Skrócenie terminu przysługującego Ministrowi Sprawiedliwości jest więc uzasadnione, podobnie jak w przypadku terminu do zaskarżania sprzecznych z prawem uchwał organów samorządu adwokackiego.

Kolejne zmiany dotyczą rozszerzenia uprawnień Ministra Sprawiedliwości w odniesieniu do postępowania dyscyplinarnego toczącego się przeciwko notariuszom. Przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości uprawnień do wglądu do akt i żądania informacji o wynikach tego postępowania, jak również do złożenia odwołania do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego służy zabezpieczeniu prawidłowego przebiegu postępowania dyscyplinarnego, a zatem jest celowe i uzasadnione.

Przepisy przejściowe

W celu uregulowania zasad, zgodnie z którymi mają być rozpoznawane sprawy dyscyplinarne będące już w toku w dniu wejścia w życie projektowanej regulacji, wprowadzono do projektu zapis, że postępowanie wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy toczy się do końca postępowania w danej instancji według przepisów dotychczasowych.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Regulacja ustawy nie będzie miała wpływu na budżet państwa, rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw, a także na sytuację i rozwój regionalny.

Materia ustawy leży poza zakresem spraw regulowanych przez prawo Unii Europejskiej.

Projekt ustawy przekazany został do zaopiniowania Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych i Krajowej Radzie Notarialnej.

Naczelną Radę Adwokacką przedłożyła opinię w przedmiocie projektowanej ustawy, jednakże uwagi zgłoszone przez tę korporację nie są – poza jednym wyjątkiem – zasadne.

Nie znaleziono również podstaw do uwzględnienia uwag zgłoszonych przez Krajową Radę Radców Prawnych.

Natomiast stanowisko przedstawione przez Krajową Radę Notarialną stanowi odrębną inicjatywę ustawodawczą i nie odnosi się do zapisów projektu ustawy.

Projekt został również opublikowany na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości w celu szerszego umożliwienia zapoznania się z jego treścią oraz zgłaszania ewentualnych uwag i propozycji. Żaden podmiot zewnętrzny nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).